

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת לך

יום רביעי

י' במרחשוון

י"ד במרחשוון

בקריאת ההפטרה, קרא הרבי "וקווי ה' חליפו כוח" (ישעיה מ, לא) הצירי תחת הוא"ו. חליפו כוח" (ישעיה מ, לא) הצירי תחת הוא"ו. סוף זמן קידוש לבנה (לכתחילה) – כל הלילה, אור ליום רביעי.

יום שני

י"ב במרחשוון

תענית 'שני' בתרא.

1) (vekoyev) הרה"ח ר' יוסף-יצחק שיחי אופן והרה"ח ר' טוביה שיחי זילברשטרום (האחרון כתב הביתה כששמע זאת לראשונה מפי הרבי, כיוון שלמד לקרוא אחרת), כדעת האבן-עזרא שהביא המנחת-שי בתהילים לז, ט וכן הוא במסורה שבמקראות גדולות שלו ושלנו, וכן נדפס בחומש 'תורה תמימה' שממנו קרא הרבי את ההפטרות. ולא כדעת הרד"ק והמנחת-שי עצמו, וכנדפס בחומש היידנהיים, בתני"ך קורן, בתני"ך ברויאר (שממנו נעתק 'ספר ההפטרות – חבי"ד', הוצאת קה"ת תשנ"ה) ובתיקון 'איש מצליח', שהצירי תחת היו"ד וקוראים וקווי (vekoyev). זאת למרות שלדעת הראב"ע והמסורה הנ"ל הרי בתהילים שם צריך לומר "וקויי", ולמעשה בכל ספרי התהילים, גם ביאור יוסף יצחק, נדפס שם "וקויי", אם-כי לא ידוע איך קרא הרבי שם.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקצ

ערב שבת-קודש
פרשת לך-לך
ט' במרחשוון ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

בירור ענייני הלכה ומנהג

המשניות שלאחר התפילה, בקול רם

שאלה: בחב"ד נהוג שהאבלים אומרים משניות לאחר התפילה, ולאחריו אומרים קדיש. האם חובה על אחד מהם לומר את המשניות בקול רם, כך שלפחות עשרה ישמעו אותן? ואם לא עשו כן, האם יש לענות אמן וכו' לאחר הקדיש שלהם?

תשובה: לכתחילה צריך אחד מהאבלים לומר את הסיום של (ברייתא ד'רבי ישמעאל' שלפני הודו, 'אמר רבי אלעזר' שלפני עלינו וכן של) המשניות שלאחר התפילה, בקול הנשמע למניין מתפללים. כאמור, גם אם לא עשו כן, חייבים לענות על הקדיש כרגיל.

הפסק בתפילה לאמירת קדיש-דרבנן וקדיש-יתום

שאלה: ב'לוח דיני הפסקות בתפילה' אין התייחסות לשאלה אם מותר לאבל לומר קדיש יתום וקדיש דרבנן, כשעה שהוא עומד במקומום שבהם אסור להפסיק. נא להבהיר נושא חשוב זה.

תשובה: אכן, ב'לוח' הנדפס בסוף סידורי תהלת ה', חסרים פרטים רבים, ובמקור הלוח, קונטרס 'דיני הפסק בתפילה' (לר' י"צ איידלמן, תשמ"ט) ישנם עוד פרטים הן בטבלה עצמה והן בליקוט שלאחרי זה. לאחריו יצא קונטרס בשם 'הפסק בתפילה' (לר' יואב למברג, תשס"א, קט עמודים – וזה כמה שנים שהוא כותב מהדורה חדשה ומורחבת בהרבה) ובו נכנס לפירוט ובירור גדולים יותר, אבל הוא גם מחדש הרבה, ולא כל מסקנותיו מוסכמות. למעשה, כשאין עצה טובה יותר, משתמשים בלוח הנפוץ.

לגוף השאלה: באג"ק (ח"ו עמ' קלט, הובאה ב'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"א עמ' קמה) עונה הרבי על השאלה "כיוון שאומר הוא קדיש דרבנן קודם הודו, אם יש להפסיק בשביל זה באמצע פסוקי דזמרה?". והמענה: "הנה לדעת... כיוון שאין זה חיוב פרטי שלו, כי אם מוטל על המניין, הרי אין בזה היתר שיפסיק הוא במקום שאין להפסיק". כמובן שהוא הטעם והוא הדין לקדיש-יתום.

זה דלא כרבים המתירים זאת, כדין "מפני הכבוד", כמו בס' נטעי גבריאל הל' אבילות ח"ב פמ"ד ס"י, ובס' הלכה ברורה להרב דוד יוסף סי' נא בבירור הלכה ס"ק טו, וראה בס' אשי ישראל פט"ו הע' קט וש"נ.

(1 ספר-המנהגים עמ' 6.

מזרה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט' במרחשוון ה'תשס"ו – ט"ז במרחשוון ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט' במרחשוון	הלי תעניות. פרק ב-ד.	הלי גזילה ואבידה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ריג.
ש"ק	י' במרחשוון	פרק ה-ז.	פרק ב.	מל"ת שנה.
א'	י"א במרחשוון	פרק ח-י.	פרק ג.	מל"ת שנה.
ב'	י"ב במרחשוון	פרק יא-יג.	פרק ד.	מל"ת שנה.
ג'	י"ג במרחשוון	פרק יד-טז.	פרק ה.	מל"ת רסב.
ד'	י"ד במרחשוון	פרק יז-יט.	פרק ו.	מל"ת רסב.
ה'	ט"ו במרחשוון	פרק כ-כב.	פרק ז.	מ"ע ריב.
ו'	ט"ז במרחשוון	פרק כג-כה.	פרק ח.	מ"ע ריב.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ט' במרחשוון	4.04	4.51	5.13	6.11	8.43	11.25	11.55	4.43.1	5.09
ש"ק, י' במרחשוון	4.05	4.52	5.14	6.12	8.44	11.25	11.55	4.42.5	5.08
א', י"א במרחשוון	4.06	4.53	5.15	6.13	8.44	11.25	11.55	4.41.9	5.07
ב', י"ב במרחשוון	4.06	4.54	5.16	6.14	8.45	11.25	11.55	4.41.3	5.07
ג', י"ג במרחשוון	4.07	4.54	5.16	6.15	8.45	11.25	11.55	4.40.8	5.06
ד', י"ד במרחשוון	4.08	4.55	5.17	6.16	8.46	11.25	11.55	4.40.2	5.06
ה', ט"ו במרחשוון	4.09	4.56	5.18	6.17	8.46	11.26	11.56	4.39.7	5.06
ו', ט"ז במרחשוון	4.09	4.57	5.19	6.18	8.47	11.26	11.56	4.39.3	5.05

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להתמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
לך-לך	4.07	5.20	4.21	5.21	4.11	5.19	4.25	5.23
וירא	4.03	5.17	4.17	5.18	4.07	5.16	4.21	5.20

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אייזלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

נטלה כדי לבדקה ולקובעה לאחר יום, ודאי מברך³. והמנהג הוא כדעתו, וכן מסר הרה"ג ר' אליהו שי' לנדא בשם אביו הרב ז"ל.
לכן בו ביום, כמה שעות שיהיו, לא נהגו לברך. ולמחרת – מברכים, גם אם הורידו בלילה. אם מעבירים אותה למקום אחר, או קובעים במקומה מזוהה אחרת – מברכים. ואם קבעו מזוהה זו או בכלל בלא ברכה, למעשה אין לברך⁴.

'מודה אני' לנשים

שאלה: האם לפי נוסח חב"ד, אשה המתעוררת בבוקר אומרת 'מודה אני' כשאות ד' בסגול, או בקמץ כמו הגברים?
תשובה: הרבי ענה על שאלה זו (וכן אם לומר 'שלא עשני עבד' או 'שפחה'): "כמנהג המקום בזה" (שערי ה' ומנהג או"ח ח"א סי' נ). הרגיל בין אנ"ש הוא, שהנשים אומרות באותו נוסח כמו הגברים.

אמירת קדיש לאחר 'אנעים זמירות'

שאלה: בקהילות שבהן נוהגים לומר 'אנעים זמירות', האם יש לומר קדיש לאחריו? אם לא, האם כשואמרים בכלל-זאת קדיש, יש לענות 'אמן' ו'יהא שמיה רבא'?
תשובה: בסידורים: 'יעב"ץ', ו'אוצר התפילות', מופיע קדיש-יתום אחר 'אנעים זמירות', וכך נהוג בקהילות רבות.
מכיוון שמופיעים שם פסוקים לאחר הפיוט (לך ה' הגדולה; מי ימלל – ולפחות את זה האחרון רגילים לומר), ניתן לומר קדיש, אף שעדיף שיהיה 'מזמור, או ג' פסוקים" (ועדיף שיאמרו זאת כולם, או הש"ץ בקול). גם אם לא אמרו פסוקים כלל, חובה לענות על הקדיש, כי אין בקדיש מושג של "ברכה לבטלה" שאין לענות אחריה אמן (אלא אם אומר באופן שלא תיקנו חז"ל זאת כלל, כגון בפחות ממניין).
מאידך, בסידור 'עבודת ישראל' אומרים אחר-כך 'מזמור שיר ליום השבת' ועוד, ורק לבסוף אומרים קדיש (כנראה – כדי שלא להרבות בקדישים, כמנהג חב"ד בשייר-שלי"ם ו'ברכי נפשי' דראש-חודש).

הוא לקבוע מזוהה כלשהי, לא-דרווקא זאת שהסיר, ולכן היסח-הרעת גמור יחייב ברכה כמו בקביעת מזוהה אחרת (הרב אליהו שי' לנדא).
3) סי' רפט סי"ד. ובשו"ת 'תשובות והנהגות' ח"ב סי' תקנ"א פירש, שכיוון שבמזוהה הדרך לשהות כמה שעות לצורך הבריקה, אין זה הפסק, ורק אם ישן ושהה עד למחר זה הפסק גמור וצריך לברך. ובשו"ת משנה-הלכות ח"ז סי' קפה כתב שאם הטיח דעתו ממש, כגון שנטלה מלכתחילה על-מנת לבדקה ולהחזירה לאחר כמה ימים, הכל מודים שאפילו אם אחר-כך החזירה מייד, חוזר ומברך (הובא בשכל טוב שם סי' ק"כ).
4) וכן אם יסירנה ע"מ לקבעה מייד ללא היסח הדעת, אין מקום לברך, כמוכא בשכל טוב שם סי' ק"ז (ולעשות הפסק והיסח הדעת בשביל הברכה, אסור).

1) המקורי, הוצאת אשכול תשנ"ג, ח"א עמ' תשפ"ז.

2) עמ' שעו.

3) ראה משנה-ברורה סי' נה ס"ק ב וספר-המנהגים עמ' 6 ובמקורות שציינו בשניהם.
בספר 'לקט הקמח החורש' סי' נד ס"ק ז מביא דעה ששני פסוקים מספיק, וזכור לי שבתשובות הגאונים יש, שמספיק פסוק אחד.

4) לר' יצחק בער (מנהג גרמניה), עמ' 25.

עלייה והילוך שבאין-ערוך לגמרי!

פרשת בראשית עוסקת בבריאת העולם, "עולם על מילואו נברא"
– עבודת הצדיקים □ פרשת נח, העוסקת במיהור העולם על-ידי מי המבול – עניינה עבודת בעלי-תשובה □ לאחר מכן באים לפרשת לך-לך, שבה נדרש היהודי להוסיף ולהתעלות באין-ערוך, למעלה ממדידה והגבלה □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים... ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו, שקולה כנגד כולן... להיות נקרא עובד אלוקים".

והנה, בימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים, ולכן כאשר לומד מאה פעמים ואחד, נקרא "עובד אלוקים"; אבל כאשר מתרגל ללמוד מאה פעמים ואחד – הרי גם כאשר לומד מאה פעמים ואחד, שוב אינו נקרא "עובד אלוקים", ולא זו בלבד שאינו נקרא "עובד אלוקים", אלא יתירה מזו: "אשר לא עבדו!"

וכפי שידע אינשי בנפשיה, שכאשר עושה דבר מסויים מצד הרגילות שלו – אינו זקוק ליגיעה ולהשתדלות בעניין זה, ולכן אינו נקרא "עובד אלוקים" מצד עבודה זו.

דוגמה פשוטה לדבר:

כאשר נולד ילד יהודי להורים שעבודתם היא באופן ד"בכל מאורך" – הרי תיכף ומיד מהרגע שיצא לאוויר העולם, "בטרם ידע הנער מאוס ברע ובחור בטוב", הרי הוא גדל באווירה של עבודת-ה' באופן ד"בכל מאורך".

וכאשר שולחים אותו למוסד חינוך – הרי אופן החינוך הוא ברוח זו, כי אף-על-פי שהחינוך הוא אמנם "על פי דרכו", הרי זה

א. כאשר מעבירים את הסדרה, ונוכרים ששם הסדרה הוא "לך-לך" [היינו, אף-על-פי שבסדרה זו ישנם ריבוי עניינים, ואילו ציווי הקב"ה לאברהם "לך לך מארצך וממולדתך גו" מסופר רק בפסוקים הראשונים שבסדרה, אף-על-פי-כן, נקראת כל הפרשה כולה בשם "לך-לך"] – הרי זה מזכיר ומעורר שהעבודה צריכה להיות באופן ד"לך-לך", הליכה אמיתית, למעלה ממדידה והגבלה, באין-ערוך לגבי דרגתו הקודמת.

ולא רק כאשר מדובר אודות ענייני הרשות – דמאי קא-משמע-לן, אלא גם כאשר מדובר אודות ענייני קדושה, נדרשת העבודה ד"לך-לך", עלייה והילוך שבאין-ערוך.

זאת אומרת: גם כאשר עבודתו היא באופן ד"בכל מאורך", הנה כאשר מתרגל בעבודה זו, הרי ההרגל נעשה טבע שני, או (כהלשון המובא במקום אחר) טבע סתם, ומאחר שזה נעשה טבעו ורגילותו, שוב אינו נקרא "עובד אלוקים" על-ידי עבודה זו, אלא "אשר לא עבדו".

וכמבואר בתניא (פרק ט"ו) "מה שכתוב בגמרא דעובד אלוקים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד, ולא עבדו היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבר" – שזוהו "משום

באופן שהפנימיות שבוה חדרה בכללות העניין ד"בכל מאודך". וגם אחר-כך הרי הוא דר בסביבה החדורה בעבודת-ה' באופן "דבכל מאודך" – ולכן, העבודה ד"בכל מאודך" נעשית טבעו ורגילותו, מאחר שאינו יודע אודות אפשרות אחרת – מעולם לא ראה מציאות אחרת! ולכן, אין זה נחשב לעבודה ויגיעה שלו, ואין זה אפילו "קב שלו" ("קב" אחד בלבד שלו) – כי לא הייתה לו ברירה להיוולד אצל הורים אחרים, וכאשר הכניסוהו למוסד חינוך הנ"ל (בהיותו בן ג' או ה' שנים) לא שאלו אותו לאיזה מוסד חינוך ברצונו להיכנס (ועל-דרך זה בנוגע למוסדות חינוך לבנות), ובמילא נעשתה הנהגה זו לטבע ורגילותו אצלו.

ועל זה באה ההוראה דפרשתנו – "אך-אך מארצך וממולדתך ומבית אביך": למרות שמדובר אודות "ארצך ומולדתך" דקדושה, אופן העבודה ד"בכל מאודך", אף-על-פי-כן, מאחר שזהו "ארצך ומולדתך", טבעו ורגילותו כו', הרי הוא במעמד ומצב ד"אשר לא עבדו", ולכן נדרש ממנו העניין ד"לך-לך", עילוי והליכה שבאי-ערוך לגבי דרגתו הקודמת, למעלה ממדידה והגבלה לגמרי.

זאת אומרת: נקודת ההוראה דפרשת "לך-לך" היא – שגם כאשר נמצאים במעמד ומצב נעלה ביותר, נדרשת עלייה והילוך באופן שבאי-ערוך כו'.
וזהו גם סדר הפרשיות – בראשית, נח ולך-לך:

בפרשת בראשית מדובר אודות כללות העבודה דבר-נש עסיק באורייתא ומקיים עלמא. וכפי שנתבאר (לעיל), שיחת שבת בראשית תשמ"ב ס"י) מה שכתוב בדרושי חסידות שחידוש התהוות העולם שעל-ידי עבודת בני-ישראל הוא בדוגמת החידוש היתהוה יש מאין, היינו, שבני-ישראל פועלים

באופן שהפנימיות שבוה חדרה בכללות העניין ד"בכל מאודך". ולאחרי פרשת בראשית באה פרשת נח – שהחילוק ביניהם הוא בדוגמת כללות החילוק שבין עבודת הצדיקים ועבודת הבעל-יתשובה. והביאור בזה: פרשת בראשית עניינה – בריאת העולם, "עולם על מילואו נברא", שזהו כללות העניין דעבודת הצדיקים – "האלוקים עשה את האדם ישר".

דהנה, בקבלה וחסידות מבואר אמנם שכללות העניין דבריאת העולם קשור עם עבודת התשובה, כי בריאת עולם התיקון הייתה לאחרי שבירת הכלים שבעולם התווה, ולכן הרי זה קשור עם כללות העניין דעבודת התשובה – להשיב את הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים. וזהו כללות העניין דסותר על מנת לבנות – בניין עולם התיקון, בדוגמת כללות העניין דעבודת התשובה.

אבל אף-על-פי-כן, על-פי פשוט העניינים מובן שפרשת בראשית קשורה עם כללות העניין דעבודת הצדיקים, מאחר ש"עולם על מילואו נברא", באופן ד"האלוקים עשה את האדם ישר".

ולאחרי זה באה פרשת נח, שעניינה – כי מי נח זאת לי" [וכמבואר בדרושי חסידות שזה קשור עם בחינת "כימי עולם וכשנים קדמוניות"], נייחא דרוחא, נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים – לאחרי שהעולם היה במעמד ומצב ש"ותמלא הארץ גו'" עניינים בלתי רצויים. זאת אומרת, שהנקודה הכללית דפרשת נח היא – עבודת התשובה.

וכמבואר בדרושי חסידות שהארבעים יום דירידת גשמי המבול הם בדוגמת הארבעים סאה דמקווה – מאחר שכללות עניין המבול בא לטהר את הארץ, בדוגמת העניין ד"לפני מי אתם מסהרין ומי מטהר אתכם", שזהו כללות העניין דעבודת התשובה.

ועבודת התשובה דפרשת נח היא באופן שנח

בזה בשו"ת יבי"א שם בסוף התשובה), אך הרבי לא סבר חילוק זה]. גם המעשה דלהלן מסופר שם:

הרבי הקפיד והעיר שלא יאמר הש"ץ 'הודו' שבהלל בניגונים (שזה מונע חזרת הקהל 'הודו' כדין), ויש אומרים שכאשר עשו כן, אף דרש פעם מהחזן (או שמא הרבנים פסקו?) לחזור על אמירתו.

ושאלונו: האם בטוחים שהיתה הוראה בזה, מפורשת או רמוזה, ושלא שליחי הציבור נהגו כך מעצמם?

הרה"ח ר' לוי-יצחק שיחי' גינזבורג מכפר-חב"ד, זוכר שבכל פעם שביקר בבית חיינו, משנת תשל"ה ואילך, הקפידו על כך במניין של הרבי, אך לא ידוע לו על הוראה מהרבי בזה. לפעמים המשיכו לנגן גם אחרי "ואמת ה' לעולם הללויה", ללא מילים, ורק כשסיימו את הניגון המשיכו 'הודו' [וכן סיפרו אחרים]. פעם אחת עבר לפני התיבה ש"ץ מארה"ק שלא הכיר הנהגה זו, והחל לומר 'הודו' בניגון, ואז הורה לו הרב, הרה"ג ר' יהודה-קלמן מארלאו ע"ה, לחזור שוב על 'הודו' [וזה חידוש]. ע"כ.

אבל המזכיר הרה"ח ר' יהודה-לייב שי' גרונר מסר שהיתה הוראה להפך: "היו כמה וכמה פעמים שיש"ץ המשיך [לומר 'הודו' עם] הניגון שהתחיל באמירת 'הללו את ה' כל גוים', והרבי הראה בידו הק' להמשיך".

ושוב כתב לנו: "שאלתי את החזן ר' משה שי' טלישבסקי, ואמר לי שבכל פעם שהוא התפלל שחית כיום-טוב במניין של הרבי – היה מנגן גם-כן בהפסוקים של הודו וגו' והרבי היה מעודר כנ"ל. וכן עשו כמה וכמה בעל-תפילה".

החזרת מזוזה למקומה בברכה

שא"ה: האם צריך לברך על קביעת מזוזה שהורדה לצורך בדיקה והחזרה למקומה, כדלהלן:

1. בו ביום.
2. האם תלוי במספר השעות בו ביום?
3. למחרת.
4. אם הורידו בלילה וקובעים למחרת (אחרי שינה).
5. אם מעביר אותה למקום אחר.
6. אם קבעו בלא ברכה, מה לעשות?
7. אם קבעו בלא ברכה מזוזות חדשות לגמרי, מה לעשות?

תשובה: אם הסירה על-מנת לבודקה (וכל שכן – מסיבה אחרת) והחזירה תיכף לאחר-מכן, הסכמת רוב האחרונים שלא לברך בו ביום', כי יש בזה הרבה ספקות'. והערוך השלחן פסק, שאם

1) יוסף-אומן סי' תעה, סידור יעב"ץ, פתחי תשובה סי' רפט ס"ק א, דעת קדושים ס"ק ד, מהר"ם שיק, בן-איש-חי, שו"ת: מהרש"ג יו"ד סי' נו, בית יצחק סי' צד, מנחת יצחק ח"י סי' צג ועוד – נסמנו בס' שכל טוב סי' רפט ס"ק כו. 2) ובס' חובת-הדרר פי"א הערה כו כתב "ולכאורה נראה דהפסק של ב' גו' שעות הוי הפסק, כמו שמצינו בשאר מצוות כגון ציצית ותפילין". אבל עיין ב'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"א סי' ז, שהרבי ביאר הסתירות בין ציצית, תפילין וסוכה, בכך, ששיעור ההפסק הוא שיעור העניין גופא, כמו בק"ש "שהה (באונס) כדי לגמור את כולה", וכן משך הנחת תפילין וציצית בתפילה, משך סעודה, וכדומה. ומבאר, שהפסק ללא אונס בקריאת-שמע ותפילה אינו הפסק כיוון שעדיין מחוייב הוא בהם, משא"כ בציצית, תפילין וסוכה, שכבר יצא ידי חובו, ע"כ. ולפי זה, במזוזה שכל הזמן עורנו חייב בה, אין מתחשבים בהיסח הדעת שלו (כמ"ש בשו"ת דבר יהושע ח"ג סי' נא אות ה, מסי' תעז ס"ב ובשו"ע רבינו ס"ז). ובק"ש (ובת"ת, ראה שם בסוף הסימן) גם הפסק שינה אינו מחייב לחזור לראש. אבל ההבדל הוא, שבמזוזה החיוב

מנהגי "בית-הכנסת של הרבי" • החזרת מזוזה למקומה בברכה • 'מודה אני' לנשים • אמירת קדיש לאחר 'אנעים זמירות' • המשניות שלאחר התפילה, בקול רם • הפסק בתפילה לאמירת קדיש-דרבנו וקדיש-יתום

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

מנהגי "בית-הכנסת של הרבי"

ב'התקשרות' גיליון תלט עמ' 17, מסופר: "אירע שבתפילת מנחה לאחר ברית מילה שהיתה בבית חיינו, שאלו רב (לא את הרה"ג רז"ש דבורקין ע"ה) אם לומר תחנון אז ופסק שלא לומר, וכן עשו, ואחר-כך יצא פתק מהרבי, ותוכנו: הייתכן שנהגו הפך השולחן-ערוך (אדמוה"ז, סימן קלא ס"ו) שבתפילה שלאחר הברית אומרים תחנון?!

לתוספת פירוט וביאור: הסנדק ואבי-הבן היה הרה"ח ר' יהודה לייב שי' ביסטריצקי. הסיפור מופיע גם בספר 'רבן של ישראל' עמ' 166. הרב ביסטריצקי מספר שהאירוע היה שונה קצת: "הדבר אירע ביום הברית של בני ר' מנחם-מענדל שי', בד' בתשרי תשכ"ו. לפי הוראת הרבי הייתי הסנדק בברית-מילה אצל הבנים שלי. באותן שנים, הרבי היה נכנס מחדרו לזאל הקטן והתפלל מנחה ליד השולחן אצל הדלת (קרוב לכניסה ל-770). אני עמדתי ליד החלון הראשון. בתום חזרת הש"ץ פנה הרבי אל הש"ץ ושאל: מה עם תחנון? הבהורים הצביעו עליי לרבנים (הרה"ג ר' אליהו סימפסון והרה"ג ר' ישראל ג'ייקובסון ע"ה). הרבי הורה לי לגשת אליהם, והם הורו לי לצאת מבית-הכנסת. הרבי שאל: היכן הוא? וכשענו לו שהרבנים הורו לי לצאת, ציווה להחזירני, וביקש שולחן-ערוך אדמו"ר הזקן. כשהביאו לו את הספר דפדף שם, ועיין בהשלמה מה'דברי נחמיה', שכתב שהסנדק אינו אומר תחנון, אבל הציבור אומר. לאחר-מכן סגר את הספר, סימן תנועה של ביטול בידו, ועמד לומר תחנון. לאחר מכן הוציא הרבי פתק עבורי (לפייסני על מה שהוציאוני מבית-הכנסת) ובו כתב [התוכן]: בקשר למה שאירע היום, עיין שו"ע אדמו"ר הזקן סי' קלא ס"ו".

חבל שהעניין אינו ידוע לרבים מאנ"ש, הנמנעים מלומר תחנון במנחה שאחרי הברית [ראה הדעות בזה בשו"ת יביע-אומר ח"ג או"ח סי' יב, ובס' פסקי תשובות סי' קלא ס"ק יז]. הסיבה שהרבנים נסתפקו בזה היתה כנראה מפני שבזמן הרמ"א ואדמוה"ז היתה הברית צמודה לשחרית, וכלשונם "שמלין אז התינוק", ואילו בימינו היא בדרך-כלל צמודה (ולפני) מנחה (ראה מש"כ

הקריב קרבנות מן הבהמות שהיו בארץ קודם המבול, זאת אומרת, שלוקחים דבר שהיה בארץ שעליה נאמר "ותימלא הארץ גו", שינוי כו'. וממהפכים זאת להיות קורבן לה', ועד שעל-ידי זה נפעל כללות העניין ד"וירה ה' את ריח

גם כשכל חיותו בלימוד התורה – אינו יכול להסתפק בכך, אלא נדרש לצאת ולהשפיע על יהודי להניח תפילין, ולקנות את בספר-תורה

הניחוח". ועל-ידי זה – "ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף גו' ולא אוסיף", "כפל הדבר לשבועה", ובאופן ד"לא ישבותו" – עניין הנצחיות.

בעבודת התשובה דווקא. וזהו הקשר ד"לא ישבותו" עם פרשת נח, שנקודתה – עבודת התשובה. ד. על-פי האמור לעיל מובן שלאחרי פרשת בראשית ופרשת נח נמצאים במעמד ומצב נעלה ביותר – כי ישנם כבר ב' אופני העבודה, הן עבודת הצדיקים (פרשת בראשית) והן עבודת התשובה (פרשת נח).

ולא זו בלבד שישנם ב' אופני עבודה אלו בנוגע לעצמו, אלא עבודתו היא באופן שפועל ב' אופני עבודה הנ"ל בכללות העולם: פרשת בראשית – עבודת הצדיקים בנוגע לכללות העולם, ופרשת נח – עבודת התשובה בנוגע לכללות העולם. והנה, לאחר כל עילויים הנ"ל, מגיעים לשבת פרשת לך-לך, ואז אומרים לו ליהודי שצריך להיות "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", היינו, שלאחרי כל זה נדרשת ממנו עבודה באופן דעלייה והילוך שבאיך-ערוך לגמרי! זאת אומרת: לאחר כללות העבודה החדש תשרי, אותיות "רשית", שאז נמשכים כל ענייני בני-ישראל בגשמיות וברוחניות על כל השנה כולה, הנה כאשר מגיע חודש מרחשון, שאז מפרקים את המטען הרוחני שרכשו במשך ועל-דרך זה מובן בנוגע לענייננו –

ג. והנה, כללות עניין הנצחיות קשור עם עבודת התשובה דווקא. והביאור בזה: מבואר בשמונה פרקים להרמב"ם בהקדמה למסכת אבות ("מילי דחסידותא"), שישנו עילוי בעבודת הבעל-תשובה שכבש את יצרו לגבי עבודת הצדיק שלא נתנסה בזה – כי אצל הצדיק אי-אפשר לדעת בבירור שעבודתו תהיה כן בתמידות, מאחר שלא הגיע לידי ניסיון, אבל הבעל-תשובה, שבא לידי ניסיון וכבש את יצרו כו' – הרי בודאי שימשיך בעבודתו בתמידות ובאופן נצחי.

דוגמה לדבר: שטר שיצא עליו ערעור ונתקיים בבית-דין, לא שייך עוד עניין של ערעור על שטר זה. דהנה, גם קודם שנתקיים השטר בבית-דין, יש בו תוקף דשטר על-פי תורה, אלא שאין זה שולל את האפשרות שיבוא מישהו ויערער על השטר. אבל לאחר שיצא ערעור על השטר ונתקיים בבית-דין, נעשה תוקף השטר באופן ששוב לא יוכלו לערער עליו כלל.

חודש תשרי ("מען פאקט פאנאנדער די 'סחורה' וואס מען האט איינגעהאנדעלט און איינגעקויפט במשך חודש תשרי") – כידוע פתגם רבתינו נשיאינו – הנה בכוא שבת פרשת לך-לך, שאז לומדים וקוראים בתורה פרשת לך-לך, וצריכים להיות עם ההוראות דפרשה זו (כתורת אדמו"ר הזקן הידועה שצריכים להיות עם ההוראות דפרשת השבוע) – לומדים הוראה כללית על כל השנה כולה, שהעבודה בכל עניינים הנ"ל צריכה להיות באופן דעלייה והילוך שבאיין-ערוך, למעלה ממדידה והגבלה לגמרי.

וכפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתורה-אור (ריש פרשתנו) [שמאמרים אלו נלקטו ונסדרו על-ידי הצמח-צדק] שבכללות העניין ד"לך-לך" ועל-דרך זה "וילך למסעיו" – ישנם ב' אופני הליכה: מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה.

וכמבואר שם ש"אברם הוא שכל הנעלם מכל רעיון", ומשם צריך להיות עניין ההילוך מלמעלה למטה, "מאברם בחינת יסוד אבא עד אל הארץ בחינת מלכות", ועל-ידי זה נפעל העניין ד"אשר אראך" – "אראה ואגלה אותך בעצמך כו", היינו, שעל-ידי זה הרי הוא מגיע לדרגה נעלית יותר – באיין-ערוך מבחינת "שכל הנעלם מכל רעיון". וזהו גם עניין ההילוך מלמטה למעלה, היינו, שעל-ידי

הירידה למטה הרי הוא מגיע לדרגה נעלית יותר כו'.

וכמדובר כמה פעמים שכאשר ישנם ב' פירושים בעניין אחד (העניין ד"לך-לך", הליכה מלמעלה למטה, והליכה מלמטה למעלה) – בהכרח לומר שאינם ב' פירושים נפרדים, אלא ישנו קשר ביניהם, ועד שהם עניין אחד, כמדובר כמה פעמים אודות הראייה לדבר מפירוש תיבת "שעטנז" – צירוף ג' העניינים ד"שוע טווי ונוז".

ד. והנה, כללות עבודת האדם באופן דהליכה

מלמעלה למטה – מודגשת בסדר העבודה מידי יום ביומו: לכל לראש צריך להתפלל בבית-הכנסת, ואחר-כך צריך ללמוד תורה בבית-המדרש, ואחר-כך הרי הוא הולך מלמעלה למטה – להתעסק בענייני העולם, "הנהג בהם מנהג דרך ארץ". ועל-ידי ירידה זו נפעל עליו נעלה יותר וכו'.

ועל-דרך בנוגע לכללות חיי האדם: לכל לראש ישנם השנים שבהם עיקר עסקו בלימוד התורה – החל מ"בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה, בן חמש-עשרה לגמרא כו", שאז עבודתו צריכה להיות באופן ד"תורתו אומנתו" (אפילו לשיטת ר' ישמעאל) – מאחר שאין לו דאגות הפרנסה וכו'.

ואחר-כך באות השנים שבהן עבודתו היא באופן דהליכה מלמעלה למטה, היינו, שיוורד למטה להתעסק בענייני העולם, מאחר ש"ריחיים בצווארו", כי הוא חייב לפרנס את בני ביתו.

והנה, גם באותן השנים שבהן עבודתו היא באופן ד"תורתו אומנתו" – צריכה להיות עבודתו באופן ד"לך-לך", ובב' אופני ההליכה, הן ההליכה מלמטה למעלה, והן ההליכה מלמעלה למטה, כדלקמן.

ו. והביאור בזה:

העבודה דהליכה מלמטה למעלה, עניינה – שצריך להוסיף עוד יותר ולהגיע לדרגה נעלית יותר בלימוד התורה.

דהנה, כאשר מדובר אודות תלמיד הראוי לשמו, היינו, תלמיד שמנצל את הזמן באופן המתאים ולומד כרבעי כו' – נשאלת השאלה: כיצד יכול להוסיף עוד יותר בלימוד התורה, הרי במשך המעט-לעת ישנם כ"ד שעות בלבד, ומאחר שהוא מנצל את כל זמנו באופן המתאים, מהיכן יקח זמן נוסף כדי להוסיף בלימוד התורה?!

של אומות העולם. המזל של אומות העולם הוא – המזלות, שבעים השרים והכוכבים, שחלק ה' להם; ואילו ישראל אינם נתונים תחת שליטת המזלות, ומזלם הוא בחינת "אין", שלמעלה מהשתלשלות. וכך יש לפרש את מאמר חז"ל: "אין – מזל לישראל", המזל של ישראל הוא בחינת ה'אין'.

(לקוטי תורה, דף עא, ב)

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (טו,ו)

כלום יש פלא וחידוש במה שאברהם אבינו, שמסר את עצמו למיתה על קידוש ה' בכבשן האש, האמין בהבטחת ה' שיהיה לו בן?

אלא תשוקתו של אברהם היתה שיהיה לו בן אשר יירש את דרך עבודתו כעבודת ה'. ועל זה הובטח "אשר יצא ממעיך הוא יירשך". אבל הוקשה לאברהם: הלוא יצחק הוא בעל בחירה, וכיצד יוכל להיות בטוח שילך בעקבותיו? לכן נחשבה לו לזכות העובדה שהאמין בהבטחה זו.

כיצד, באמת, היה יכול הקב"ה להבטיח הבטחה כזו, והרי בכך, לכאורה, נשללה מיצחק הבחירה החופשית? אלא הידיעה שלמעלה אינה מכריחה את הבחירה, כידוע.

(שמועות וסיפורים, חלק ג, עמ' 203)

במה אדע כי אידשנה (טו,ח)

כיצד אפשר להבין את העובדה שאברהם ביקש את וסימן להבטחת הקב"ה, וכי הבטחתו של הקב"ה עצמה אינה מספקת?

הביאור בזה: רז"ל אמרו (בבא-בבא קל) "אין למדין הלכה לא מפי לימוד כו" (שאם לומד הרב דרך לימודו ואמר 'מסתבר טעמא דפלוני חכם' אין תלמידיו למדין משם הלכה, דשם אס יבא לידי מעשה ידקדק יותר ויראה טעם אחר בדבר, רשב"ם), עד שיאמרו לו הלכה למעשה". הווי אומר: הדיבור אינו מכריח שהדבר יבוא לידי מעשה בפועל, ובהחלט ייתכן הפסק בין הדיבור למעשה. לכן צריכה להיות פעולה מיוחדת שתוריד מדיבור למעשה.

ולכן, אף שהקב"ה הבטיח לאברהם בדיבור לתת את הארץ לישראל, מכל-מקום אברהם חשש שמא לא 'יומשך' הדבר מדיבור למעשה, כי מחמת חטאיהם לא יהיו ישראל ראויים לקבל את הארץ.

ואף שההבטחה מוכרחה להתקיים (שהרי הקב"ה הוא המבטיח) – עדיין קיים החשש שמא יהיה זה רק ברוחניות, ולא 'יומשך' כלל למטה בגשמיות. וברור שאם ה'המשכה' תהיה ברוחניות בלבד, רק יחידים-סגולה יוכלו לזכות בכך, כי לא כולם יהיו 'כלים' להשפעה. מה-שאיין-כן כשה'המשכה' היא בגשמיות – הרי היא לכל בני-ישראל בשווה.

לכן ביקש אברהם כריתת-ברית בעניין של מעשה-בפועל. ואז כשהבטחה מלווה במעשה-בפועל בהכרח הוא שתיתן הארץ בפועל (בגשמיות) לישראל.

(אור התורה, כרך א, דף עב)

פרשת לך-לך

שכר הרבה מאוד (ט,א)

מה שאתה דואג על קיבול שכר, שכר הרבה מאוד (רש"י)

יש לשאול, הרי אברהם אבינו היה "עובד מאהבה" (רמב"ם הלכות תשובה פ"י ה"ב), היינו עבודה לשמה, ואיך אפשר לומר שדאג מפני אי-קבלת שכרו? ויש לומר, שאצל מי שעובד את ה' לשמה נהפך השכר חלק מעבודתו. כאשר הוא מקבל עושר וכבוד בעבור עבודתו, אין הוא חש שהוא מתעשר ומתכבד, אלא שעל-ידי כך מתרבה כבוד שמים בעולם, שכן הכול רואים שעבודת הבורא מביאה עושר וכבוד. מובן אם-כן, שהיא הנותנת: מכיוון שאברהם עבד את עבודתו מאהבה, בתכלית השלמות, לא ראה בשכר עניין אישי אלא חלק מעבודת הבורא.

ולא עוד, אלא שדווקא באמירת "שכר הרבה מאוד" רואים את גדלותו האמיתית. שכן מהבטחה זו נראה גודל התבטלותו, אי-חשיבותו בעיני עצמו, עד ששכרו הרב אינו סתירה לעבודתו לשמה, אלא הוא חלק מעבודתו.

(לקוטי שיחות, כרך כ, עמ' 45)

שכר הרבה מאוד (ט,א)

בעל ה"עיקרים" מפרש (מ"ד ספ"ו), שעל-פי שורת הדין היה צריך להיות שכר המצוות ושכר העבודה זמני, כלומר שכר מוגבל, שהרי עבודת האדם היא בהגבלה, והמצוות שהוא עושה גם הן מוגבלות בזמן ובמקום. אך בחסד ה' יתברך, שהוא "רב חסד", השכר הוא נצחי ובלתי מוגבל – "שכר הרבה מאוד".

* * *

ויש להוסיף:

זה גם הפירוש בפסוק (תהילים סב) "ולך ה' חסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". לכאורה קשה: אם תשלום השכר הוא "כמעשהו", מהו החסד בזה? אלא – החסד הוא שתשלום השכר הוא נצחי ובלתי גבול – "כמעשהו" של הקב"ה.

(ספר המאמרים תרצ"ט, עמ' 84-85)

יוצא אותו החוצה (ט,ה)

אמר לפניו - ריבונו-של-עולם! נסתכלתי באצטגנינות שלי, ואינו ראוי להוליד בן. אמר ליה: צא מאצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל (שבת קנז)

הקשו על כך התוספות: איך אפשר לומר ש"אין מזל לישראל", והרי אמרו רז"ל (מו"ק כח) "בני, חיי ומזוני – לאו בזכותא תליא אלא במזל תליא"? ויש לתרץ קושייתם:

ודאי שיש מזל לישראל, כדמוכח גם ממה שאמרו רז"ל (שבת נג) "אדם אית ליה מזלא", וכן – "הכול תלוי במזלא" (וזהו ח"ג רפט). אלא שאינה דומה בחינת המזל של ישראל לבחינת המזל

הנה על זה אומרים לו שבלמוד התורה ישנם ב' עניינים: כמות ואיכות. ולכן, גם כאשר נראה לו שאינו יכול להוסיף בכמות דלימוד התורה, הרי בוודאי שיכול להוסיף באיכות דלימוד התורה.

ז. על-דרך זה צריך להיות עניין ההילוך מלמעלה למטה: גם כאשר הוא תלמיד הראוי לשמו, היינו שכל חיותו בלימוד התורה – אינו יכול להסתפק בלימוד התורה בלבד, אלא נדרשת

כאשר מדבר ומשפיע על הוולת, צריך לדבר עמו בדברים היוצאים מן הלב, היינו מפנימיות הלב, ולא מן השפה ולחוי

ממנו הליכה מלמעלה למטה, "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", לצאת החוצה ולהשפיע על יהודי שנמצא בחוץ להגיה תפילין, ולקנות אות בספר-תורה.

וכמבואר באגרת-הקודש (סימן ה') שגם תלמידי-חכמים העוסקים בלימוד התורה, צריכים לעסוק בגמילות-חסדים, כמאמר רז"ל, כל האומר אין לי אלא תורה וכו'.

ומאחר שמדובר אודות תלמיד הראוי לשמו, היינו, שכל חיותו היא בלימוד התורה, בדוגמת "דגים שבים" [והרי משל זה נאמר בנוגע למצוות] – מובן שההילוך מלמעלה למטה, לצאת החוצה ולהתעסק בהפצת המעיינות כו', הרי זה עניין הדרוש תנועה של מסירת-נפש, ובסגנון אחר: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", הליכה באופן שבאי-ערוך.

וזהו כללות עניין ההליכה מלמעלה למטה – היינו, שנוסף על עיקר עסקו בלימוד התורה, הרי הוא מנצל את הזמנים הפנויים (על-פי הוראת הנהלת הישיבה) לעסוק בכללות העניין בהפצת המעיינות חוצה, ולאחרי זה – בכללות עניין המבצעים.

ח. והנה, כאשר התלמיד יוצא להתעסק בהפצת המעיינות חוצה, הרי אף-על-פי

ובאמת אפשר להוסיף גם בכמות הלימוד – שהרי רואים בפועל שכאשר הלימוד הוא בעצלתיים, הרי הכמות שמספיק ללמוד היא פחותה מאשר הכמות שהיה יכול להספיק אם היה לומד מתוך חיות כו'. ועל-פי זה מובן שאפשר להוסיף גם בכמות הלימוד – כי כאשר לומד בחיות יותר, הרי הוא מספיק ללמוד כמות גדולה יותר.

והנה, ב' העניינים דכמות ואיכות, אינם ב' דרגות בלבד, אלא הם ב' סוגים כלליים, שבכל אחד מהם ישנם ריבוי דרגות.

ועל-דרך המבואר באגרת-הקודש (סימן י"ז) בנוגע לכללות העניין דגן-עדן – "שיש כמה וכמה מעלות ומדרגות גן-עדן זה למעלה מזה עד רום המעלות", אף-על-פי שבכללות ישנם בגן-עדן ב' בחינות בלבד – גן-עדן התחתון וגן-עדן העליון.

ועל-דרך זה מובן בנוגע לב' העניינים דכמות ואיכות שבלמוד התורה – שהם ב' סוגים כלליים, ובהם ישנם ריבוי דרגות.

ובפרט שכללות העניין דגן-עדן קשור עם לימוד התורה – כי קיום המצוות שייך רק בעולם הזה ולא בגן-עדן, מה-שאי-כן לימוד התורה שייך גם בגן-עדן, כפי שמצינו שיש מתיבתא דרקייעא, מתיבתא דשמיא, מתיבתא דקוב"ה וכו'.

שפעולה זו באה אצלו על-ידי עניין של מסירות-נפש, אף-על-פי-כן, בנוגע לפעולה עם הזולת אין ניכר אצלו כלל שזהו עניין הכרוך עם מסירות-נפש, היינו, שעושה זאת מתוך הכרח כו', אלא הוא מתעסק בזה מתוך חיות כו'.

ואף-על-פי שהוא תלמיד ישיבה, ועניינו רק לקבל ולציית להוראות של הראש-ישיבה, המשפיע והמשיגה, ובפרט על-פי המבואר בשיחה הידועה (ספר-השיחות תורת-שלום, עמ' 75 ואילך) אודות אור המשפיע ואור המקבל, ואם-כן, למאי נפקא מינה (לכאורה) אם פעולתו בהפצת המעיינות חוצה היא מתוך הרגש וחיות כו', העיקר הוא שמציית ומתנהג בפועל על-פי ההוראות שמקבל מהנהלת הישיבה!?

הנה הביאור בזה – כאשר מתעסק בהפצת המעיינות חוצה ללא כל חיות כו', הנה כאשר אותו יהודי שמנסה להשפיע עליו רואה שהוא מדבר עמו מתוך בפייה והכרח, או שעושה זאת בקרירות ("קאלט בלוטיק") על-כל-פנים, או באופן ד"מים פושרים", ללא הרגש וחיות כו' – הרי בוודאי שלא יצליח לפעול מאומה על הזולת.

ולכן, למרות שראשית העבודה ועיקרה ושורשה היא באופן דקבלת-עול, הנה ביחד עם זה הרי הוא מתעסק בכללות העניין דהפצת המעיינות חוצה מתוך הרגש וחיות דווקא.

ואינו יכול לטעון שעבודתו תהיה באופן ד"עבד נאמן", כמבואר בהמשך תרס"ו שעבודתו היא באופן דקבלת-עול בתכלית השלימות, היינו, שכל מציאותו היא מציאות הארון, עד שהתענגו שלו הוא תענוג הארון וכו' – כי עד שיגיע לדרגת העבודה ד"עבד נאמן" יעברו מספר ימים, ואילו הפעולה עם הזולת (להצילו מיד ה"קלוגינקער") צריכה להיות תיכף ומיד, ואי-אפשר להמתין עד שיגיע לדרגת העבודה ד"עבד נאמן", ולכן,

והנה, כללות העבודה ד"לך-לך", עניין ההילוך, צריך להיות בתמידות, במשך כל זמן עבודתו בהיות נשמתו מלוכשת בגופו, שהרי הנשמות המלוכשות בגוף הן בבחינת "מהלכים", כמו שכתוב "ונתתי לך מהלכים" גו'. זאת אומרת: גם כאשר עבודתו היא בתכלית העילוי, נדרשת ממנו תנועת ההליכה לדרגה נעלית יותר.

וכפי שמצינו בנוגע לאופן עבודת משה רבינו:

עבודתו של משה רבינו הייתה בתכלית העילוי, שהרי משה רבינו היה מבחר מין האנושי. ובפרט לאחרי גודל העילוי ד"משה קבל תורה מסיני".

והנה, מבלי הבט על גודל המעלה שבעבודת משה רבינו תיכף לאחרי מתן תורה – לא הסתפק בזה, אלא המשיך גם אחר-כך בלימוד התורה, בעילוי אחר עילוי.

ועל-דרך זה בנוגע להילוך שמלמעלה למטה:

למרות שעבודת משה רבינו הייתה בתכלית העילוי, אף-על-פי-כן ירד ממדרגתו כדי ללמוד תורה עם כ"ב בני-ישראל, כמבואר במדרשי רז"ל כיצד היה סדר המשנה שהיה משה רבינו לומד עם בני-ישראל.

ותירה מוז: לא רק שלמד תורה עם "דוד דעה" שלו, אלא גם לאחרי ש"כלו מתי מדבר", ונשאר "אותן שכתוב בהן (בפרשת ואתחנן) חיים כולכם היום", היינו, דורו של יהושע (שהיו בדרגה פחותה יותר מ"דוד דעה" של

גילוי פנימיות התורה באופן ד"יפוצו מעיינותיך חוצה"

ואזי נזכה ל"ונגלה כבוד ה'" בגאולה השלמה

בווהר סוף פרשתינו איתא: "אמר רבי יוסי, כתיב יבקע כשחר אורך וגו'. זמין קב"ה לאזכרא על בנוי ויימא אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך"... סיום הווהר בפסוק זה אינו כדי לסיים בדבר טוב בלבד, כי אם סיום בדבר טוב השייך לעניין זה – גילוי הסודות וזיין דאורייתא לעתיד-לבוא, תמורת היותם עתה בהתכסות והעלם... ולכן, כאשר נמצאים בסוף ו"אחרית הימים", בסמיכות ממש לגאולה העתידה – אזי צריך להיות הגילוי דפנימיות התורה באופן ד"יפוצו מעיינותיך חוצה", בכל מקום ומקום, ובלא כל הגבלות.

דהנה מבואר באגרת-הקודש (סכ"ו) ש"כל חכמת הקבלה הייתה נסתרת בימיהם (של התנאים) ונעלמה מכל תלמידי-חכמים, כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים". אבל מזמנו של האריז"ל – "מותר ומצווה לגלות זאת החכמה", ומדור לדור הולך וגדל ההכרח לגלות את הלימוד דפנימיות התורה, כך שלא זו בלבד ש"מותר ומצווה לגלות", אלא זהו דבר הכי מוכרח...

ויש לקשר עניין זה עם... כללות העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו":

כללות העניין ד"אז יבקע כשחר אורך גו'" – קשור עם יעקב, כמבואר בסידור (שער הסוכות רנז, ואילך) ש"יעקב הוא אותיות יבקע, ועל כן הוא אומר אז יבקע כשחר אורך גו'". וזהו הקשר עם כללות העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" – עבודתו של כל אחד ואחד מישראל ("ויעקב הלך לדרכו") בהפצת המעיינות חוצה באופן ד"אז יבקע גו'".

וההוראה מזה – בפשטות:

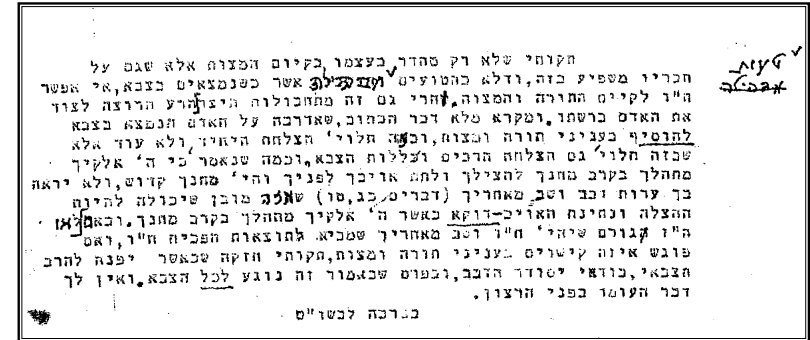
מכיוון שנמצאים אנו ב"אחרית הימים", ולפי כל הסימנים המבוארים בסיום מסכת סוטה נמצאים אנו בסמיכות ממש לביאת אליהו הנביא זכור לטוב [כסיום מסכת סוטה], "מבשר טוב", מבשר הגאולה העתידה, וכבר כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה – אזי צריכים להוסיף בגילוי פנימיות התורה בכל מקום ומקום, ללא כל הגבלה, "יפוצו מעיינותיך חוצה". ולכל לראש – הפצת היהדות בכללותה, החל מאל"ף ב"ית של הירות, ובאופן שבוה גופא (באל"ף ב"ית של יהדות) ניתנים גם העניינים הכי נעלים, עד לבחינה ד"צחצחות" וכל זה – באותיות הכי פשוטות, בהתאם למעמדו ומצבו.

וכאשר מקבלים החלטות טובות בנוגע להתעסקות בהפצת היהדות והמעיינות חוצה... אז יהיה העניין ד"וירא אליו ה'" (כפי שהולכים לקרוא בתפילת מנחה) באופן ד"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו גו'" בגאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש, "מיד הן נגאלין".

(משיחת שבת פרשת לך-לך, ח' במרחשון ה'תשד"מ –

תורת-מנחם – התועדויות: ה'תשד"מ, כרך א, עמודים 453-442 – בלתי מוגה)

ניצוצי רבי

קטע ממכתב הרבי שסוגר איש ששירת בצבא.
העתק של המכתב שלח הרבי להרב זלמנוב
(תשורה הניל, עמ' 48)

השתתפות ב'מחניים'

קשה מכאן לומר הדרכים בזה, ובוודאי יוכל
למוצאם בהתעניינות המתאימה – ואולי אחד
הדרכים הוא גם-כן השתתפות בהמכתב-עת
היוצא-לאור על-ידם.

והנה התייחסות נוספת למכתב העת
שהוציאה-לאור הרבנות הצבאית הראשית –
'מחניים':

דבר מלכות

משה רבינו) – למד משה רבינו את כל
העניינים שלאחרי פרשת ואתחנן עם דורו של
יהושע.

מזרים אראנו נפלאות".
והיציאה מהגלות אל הגאולה האמיתית
והשלימה היא "ביד רמה", ובאופן ד"כספם
וזהבם אתם", היינו, שלוקחים את כל ענייני
התורה ומצוותיה שקיימו במשך זמן הגלות,
ביחד עם הניצוצי קדושה שבדברי הרשות וכו'.

והולכים ביחד עם משיח צדקנו לארץ-
הקודש – במהרה בימינו ממש, בגאולה
האמיתית והשלימה.

(קטעים מהתנועות שבת-קודש פרשת לך לך, י'
במרחשוון ה'תשמ"ב. יתורת-מנחם – התנועות
ה'תשמ"ב, כרך א, עמ' 392-378 – בלתי מוגה)

ועל-פי זה מובן כיצד צריכה להיות הנהגת
כל אחד ואחד מישראל – שלומד תורתו של
משה רבינו – על-פי אופן ההנהגה דמשה
רבינו.

י. והנה, על-ידי העבודה באופן ד"לך-לך",
מגיעים לסיום הפרשה – "בעצם היום הזה
נימול אברהם גו'", שזה קשור עם מה שכתוב
ביציאת מצרים "בעצם היום הזה יצאו כל
צבאות ה' מארץ מצרים", ועד שזוכים לגאולה
האמיתית והשלימה – "כימי צאתך מארץ

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

השפעה על "אנשי חיל"

"אני מבטיח שכל חייל שיכתוב אליי יקבל מענה בחזרה", כתב הרבי להרה"ח ר' לייב זלמנוב, שהרבה לעסוק בקירוב אנשי הצבא ליהדות ולחסידות. ועוד כתב לו הרבי כי "מוכרח גם-כן שיידעו אודות המאור שבתורה זוהי תורת החסידות, מנהגיה והדרכותיה" רשימה שנייה

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

"בברכה לתלמוד-תורה ביראת-שמים ולהשפעה ברוח זה במחנה – ובפרט בהנוגע לקיום מצוות מעשיות – ושיכיר בפנימיות גדול אושרו וזכותו שהוטלה עליו שליחות המקום זו" – כתב הרבי בכתב-יד-קודשו, ליד חתימתו הק', במכתב המאשר קבלת פ"נ ששלח אליו הרב זלמנוב (בשלהי חודש אלול תשי"ב).

גם לעת סיום שירותו ביקש ממנו הרבי שיתמיד בקשרים שקשר בצבא, וישתדל אפילו להישאר עוד כמה ימים בתפקידו "כי האפשרויות שיש לו על-ידי זה להשפיע על החיילים לחזקם בתורה ומצוות ולקרב עוד יותר את ליבם לאביהם שבשמים – הוא יקר מכל יקר. ובטוח הקב"ה לשלם בעד זה כמה פעמים ככה" (מכתב מ"ט מנחם-אב תשי"ד – ראה צילומו ברשימה הקודמת).

והיה מחניהם קדוש

ברוח הדברים כותב הרבי גם לרה"ח ר' אברהם הרשקוביץ (אגרות-קודש, כרך כא, עמ' רעח):

נהייתי ממה-שכותב שנתן שיעור בערב בצבא ודינים, ובוודאי משתדל שהדינים יהיו הלכות הצריכות בחיי היום יומיים, כי הרי זה כל האדם, את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור.

וכן להרה"ח ר' שלמה קופצ'יק ז"ל מכפר-אטא (ב' בשבט תשט"ז – אגרות-קודש, כרך יב, עמ' רסר"ז):

במה שעשו אותו למגיד שיעור לפני חיילים דתיים, מובן צריך לנצל אפשרויות זו במלואה, כדי לקרבם עוד יותר לתורתנו תורת חיים ומצוותיה והיה מחניהם קדוש.

הרבי מוסיף ותובע:

ופשוט גם-כן שאין להסתפק בהחיילים שהם כבר דתיים, אלא לנהל תעמולה, ובמרוץ, שיתוספו על השומעים גם אלו שעדיין אינם דתיים במעשה בפועל... ודברים היוצאים מן הלב – הבטיחונו רז"ל שנכנסים אל לב השומעים. וסוף פועלים פועלתם.

'נעשה ונשמע' בצבא

בחודש אייר תשי"ד הגיע הרב זלמנוב לחצרות-קודשנו. הוא זכה להיות הזוכה בגורל' בהגרלה הארצית הראשונה שבה השתתפו אנ"ש בארץ-הקודש. כשנכנס ל'יחידות' אמר לו הרבי ביו השאר: "שמעתי שיש לך כישרון לנאום... כישרון זה עליך לנצל להפצת תורה ויהדות בין אנשי הצבא".

הרבי התייחס לשאלה אם "לדבר עם החיילים בשפתם?", והורה: "יש לדבר עמם על קבלת-עול. אפשר להביא להם הוכחה כללית מהעניין של הקדמת נעשה לנשמע. וכהמחשה

אברהם פאריז שהיה אז ממונה על ספרי קה"ת באה"ק:

ועל של עתה באתי... לתת להרה"ח וכיו לייב ש"י זלמנוב התניאס שיקבש אצלו, על מנת לתת בתור מתנה לאיזה מאנשי הצבא.

"תמסור להם – לאנשי הצבא – בשמי, שאני מבטיח שכל חייל שיכתוב אליי יקבל מענה בחזרה" – אמר הרבי ב'יחידות' להרב זלמנוב. ואכן, בשוכו ארצה מסר את הדברים כלשונם לחיילים. חיילים רבים פנו במשך השנים לרבי וכולם זכו לתשובה.

שיהיה עניין של קיימא

באותו נושא כתב לו הרבי באגרות נוספות (כגון בא' דראש-חודש אדר תשי"ד אגרות-קודש, כרך כא, עמ' רמז):

נהייתי ממה שכתב תוכן שיחותיו עם המושפעים שלו שהוא ב"בכ"ן בהנוגע לקיום מצוות מעשיות אשר זהו כל האדם, וכדי שיהיה בחיות ועניין של קיימא מוכרח גם-כן שיידעו אודות המאור שבתורה זוהי תורת החסידות מנהגיה והדרכותיה...

הרבי צירף העתק ממכתבו לאיגוד נוער בארה"ב ("כזה שאין לו אלא ידיעה מצומצמת ביותר בתורה ומצוות") בתקווה שישתמש בה ותועיל לו בשיחותיו עם חברותו.

על-אף שהרב זלמנוב פעל כבר קודם לכן עם אנשי הצבא, הרי באותה 'יחידות' קיבל מהרב מבט חדש על החשיבות הגדולה שהרבי ייחס לקירוב לבם של אנשי הצבא.

בתקופה הנוכה תשי"ז שיגר הרבי דמי חנוכה לאותם מאנשי הצבא שעסקו בתורת החסידות. אך מתוך רצון להימנע מפגיעה אפשרית באותם אנשי הצבא שלא עסקו בלימוד החסידות, דאג הרבי לשלוח אל הרב זלמנוב ואל הרב שלום-לייב לרמן מכתב שהבהיר את העניין והציע דרכי הסברה...

"תמסור להם בשמי"

לקראת י"ט בכסלו תשט"ו (אגרות-קודש, כרך כא, עמ' רעט) כותב הרבי להרה"ח ר'

"שלא יהיו מגרעות"

אפילו לגבי עצם נסיעתו של הרב זלמנוב לניו-יורק הורה הרבי כי טרם נסיעתו עליו לדאוג שלא יחסר דבר בעבודתו בצבא, במהלך תקופת שהותו בארה"ב. וכך כתב לו הרבי בא' דראש-חודש אדר ראשון תשי"ד (תשורה, ב' אלול תשס"ה, עמ' 34):

וכיוון שכפי מכתבו הנה הרב הצבאי מודאג מחוסר ממלא מקומו במקום שירותו, אשר בוודאי זהו נוגע לענייני יראת-שמים דאנשי הצבא, הנה צריך לסדר את העניין ולהבטיח שלא יהיה מגרעות בהניל, וככל דבר שבקדושה – אם אפשר להיות תוספת הרי מה טוב.

"צודק הרב הראשי"

לימים, כשביקש הרב זלמנוב לפרוש, כתב לו הרבי בערך כך: "צודק הרב הראשי [=הצבאי] בדעתו שעליו להמשיך".

באותו זמן נהפך הרב זלמנוב למעין "נציג אישי" של הרבי בצה"ל. לאחר שהרב הראשי לצה"ל באותם ימים, הרב שלמה גורן, התקבל אצל הרבי ל'יחידות', נתבקשו כמה חסידים לבקר בשוכו ארצה. ביניהם היה גם הרב זלמנוב, אשר התבקש להבהיר לרב גורן דברים שנאמרו לו ב'יחידות', במידה שאלה לא הובנו כל צורכם.

בהמשך סייע הרב גורן לארגון הרצאות וימי-העיון שיום הרב זלמנוב, בהנחיית הרבי.